
Логічні маніпуляції

1. Порушення закону тотожності: підміна понять
2. Порушення закону виключеного третього: хибна дилема
3. Порушення закону несуперечності: нав'язана суперечність
4. Порушення закону подвійного заперечення: неявні заперечення

1. Порушення закону тотожності: підміна понять

$$A \Rightarrow A$$

Аргумент «Солом'яного чоловічка».

Цей тип маніпуляції полягає у спотворенні позиції опонента.

За рахунок порушення закону тотожності відбувається підміна понять. Внаслідок цього особі приписується не позиція, яку вона висловлювала, а позиція, яку легко атакувати, бо вона виглядає нісенітно. Таким чином, з опонента роблять солом'яного чоловічка, якого легше бити ☺

- Наприклад, журналіст може сказати: “Цей політик хоче повністю заборонити використання пластмаси, що є нереальним,” хоча справжня позиція політика була поміркованішою.

- Законопроект № 6077 «Про заходи щодо запобігання та зменшення негативного впливу пластикових виробів на навколишнє середовище» передбачає заборону на обіг та розповсюдження одноразових пластикових виробів, таких як ватні палички, соломинки, одноразовий посуд, харчові

контейнери, а також контейнери та ємності для напоїв з пінополістиролу тощо. Отже, на сьогодні і продавці, які продають вам такі вироби, і ви, коли їх купляєте і користуєтеся ними, -- злочинці.

- «Кілька днів тому «Збірка» анонсувала презентацію фотокниги німецької фотографки Сітари Амброзіо про те, як живе українська ЛГБТ-спільнота в умовах повномасштабного вторгнення. На презентацію книги запросили саму Амброзіо і двох її квір-героїв. Одразу ж на адресу видавництва почали надходити погрози з вимогами позбавитися збоченців».

- Данський міністр оборони Троелс Лунд Поульсен запропонував зняти з озброєння країни всі літаки F-16, на що отримав гнівну відповідь парламенту, адже це те саме, що залишити країну беззбройною.

- Тільки через залучення молоді до ухвалення важливих рішень можна підтримувати їхній інтерес брати активну участь у громадському житті країни. Спільний проєкт Аспен Інституту Київ та Klitschko Foundation — відповідь на цю проблему браку ефективного спілкування. Вже 6 років команди організацій залучають підлітків віком 14–17 років до діалогу про актуальні суспільні теми, допомагаючи розвивати власні лідерські здібності задля позитивного впливу на свої спільноти. На цих майданчиках підлітки формують власні пропозиції щодо розвитку країни і приймають участь у важливих рішеннях.

2. Порухення закону виключеного третього: хибна дилема

$$A \vee \neg A$$

Аргумент «їсти кашу або померти!»

Хибна дилема полягає в тому, що особі пропонуються на вибір лише два варіанти, які заявляються як вичерпні: або ти будеш їсти кашу, або не виростеш!

Цей прийом часто використовується в політичних дискусіях або дебатах.

- “Ти або з нами, або проти нас.” Цей класичний приклад хибної дилеми добре ілюструє, як порушується закон виключеного третього. Твердження нав’язує два протилежні варіанти, не визнаючи можливості існування інших позицій або нейтральних варіантів.

- Наприклад, коли політик стверджує: “Ви або підтримуєте мій план, або ви проти розвитку нашої економіки.” Це приклад того, як маніпулятор зводить ситуацію до двох крайніх варіантів, ігноруючи будь-які проміжні рішення.

- Ти або живеш у мирній країні, або однозначної їдеш дахом. Третього не дано. Саме тому, Асоціація Психологів України вже другий рік поспіль проводить безкоштовні вебінари з підтримання психічного здоров’я.

- Байден або поїде на Рамштайн і тим продемонструє свою зневагу до внутрішніх справ США, або проігнорує Рамштайн і покаже, що проблема війни в Україні для нього не важлива.

3. Порушення закону несуперечності: нав’язана суперечність

$$\neg (A \ \& \ \neg A)$$

Аргумент «розумних і гарних»

Цей аргумент пов’язаний з анекдотом про мавпу, яка не змогла вибрати, куди їй ставати — до розумних, чи до гарних. Так само, нав’язана суперечність має на меті умисно розділити властивості, які цілком можуть бути поєднані.

- “Цей проєкт одночасно і успішний, і провальний”. Цей приклад ілюструє **нав’язану суперечність**, коли обидві характеристики — успішність і провальність — приписуються одночасно одному і тому ж об’єкту, що порушує закон несуперечності, згідно з яким щось не може бути і тим, і іншим одночасно.

- Неможливо одночасно бути собою і бути таким, яким тебе хочуть бачити інші: це головна проблема нашого часу. Індивідуальність і соціальність просто несумісні.

A
He-A

- Україна не може бути самостійною і несамостійною одночасно.

A

He-A

- Україна не може бути самостійною і бути у складі іншої країни (не-самостійною) одночасно.

A B

- Україна не може бути самостійною і мати військові бази США на своїй території.

A не-В

- Україна не може бути безпечним сусідом і разом з тим не бути позаблоковою.

4. **Порушення закону подвійного заперечення: неявні заперечення**

$$\neg\neg A \Rightarrow A \quad \text{i} \quad A \Rightarrow \neg\neg A$$

Аргумент «забороненої заборони»

Ситуація з неочевидним використанням низки заперечень може приводити до суттєвих непорозумінь, особливо коли замість явного заперечення використовуються його мовні замінники.

Освітній омбудсмен виступила проти заборони
спротиву кенселінгу кваліфікації.

не Не Не не А = дозволила

ЗМІ спростували чутки про скасування заборони продажу ароматизованих тютюнових виробів.

НЕ не He A == заборонили

Спростування топменеджера Ауді відкликання автомобілів марки TT 2023 року випуску через брак програмного забезпечення спочатку було визнане фейком, але згодом надійшло офіційне підтвердження.

Не Не А = відкликали